

Kaymakamların Ertuğrul Fırkateyni İzinde

JAPONYA SEYAHATI

İbrahim ÇENET / Taşköprü Kaymakamı

Neredeyse üç yıl süren Hakkâri Yüksekova Kaymakamlığımdan henüz Ankara'ya gelmiştim. Uzun süren bir 'istisnai' yaşamın ardından Çubuk ilçesinde, bir yandan geride bıraktığım yüksek rakımlı ovanın yüksek volümlü iniş ve çıkışları yerine sivil hayata yeniden adapte olmaya çalışırken; diğer taraftan ise yine uzunca bir süre ayrı kaldığım aile düzenimi tekrar sağlamanın gayreti içindeydim.. Bu arada mütemadiyen hareketsizlik yüzünden olacak vücudum oksitlenmiş; bir kaç merdiven çıktığımda nefes nefese kalmanın bedeli her defasında ödemek zorunda kaldığım hızlı nefes alış verişleri olmuştu. İşte; tam da bu yeni hayatın başlangıcında, Bakanlıktan gelen telefon imdadıma yetişerek; 21 gün sürecek Japonya iş seyahatini müjdelemişti. Kısa adı JICA olan Japonya Uluslararası Ajansı, İçişleri Bakanlığı'mız ile kırsal yatırımlar başta olmak üzere kalkınma modellerini incelemeye dönük bir işbirliği protokolü çerçevesinde bizleri (on bir kaymakam) Japonya'ya davet ediyordu. Her ne kadar; Ocak ayında olsak da, bu gezi, şimdiden içimizi ısıtmıştı. Bakanlıkta, ilgili ajansın yetkililerinin de katılımları ile kısa bir ön toplantı çerçevesinde gezi programı bizlerle paylaşılmak suretiyle seyahatin içeriği de belli olmuştu. Tâbi, bu vesileyle; birlikte yola koyulacağımız meslektaşlarımızla tanışma fırsatı da bulmuştuk.

Kısa süre içinde pasaport ve vizele-
rimizi hazırlayıp biletlerimizi temin
ettikten sonra Ankara'dan önce
İstanbul'a oradan da Türk Hava
Yolları ile ilk durağımız Güney Ko-
re'nin başkenti Seul kentine yola
çıkmiştık. Hayatımda, şimdiye ka-
dar yaptığım en uzun yolculuk; İn-
giltere'ye Master amacı ile gittiğim
dört ila beş saatlik uçak seyahatini
bir kenara bırakırsak, tahmini on
bir saatlik bu uçuş, açıkçası ilk baş-
ta biraz tedirgin etse de, uzunca
bir yolculuğun tüm konforunu bize
sunan THY sayesinde endişelerimiz
yerini, yolculuğun keyfini çıkarma-
ya bırakmıştı.

Akşam saatlerinde başlayan se-
yahatimizde, uçak neredeyse
bütünüyle dolu idi. Yanımızda,
genellikle kararnamelerden gıya-
ben birbirimizi ismen bilmemize
rağmen birçoğu ile yüz yüze yeni
tanıştığımız, meslektaşlarımız ile
ara ara kısa sohbetler edip birbiri-
mizi tanıyorduk. Bazen, önümüzde
bulunan harita ekranından, geçti-
ğimiz ülkeleri gördükçe küçük şaş-
kınlıklar yaşıyor; bugüne kadar gör-
düğümüz Avrupa destinasyonları
sonrasında, belki de yaşadığımızı
düşündüğümüz tek kutuplu dün-
yanın aslında Asya ve Uzakdoğu ül-
keleri bütünselliği boyutu ile büyük
resmin eksik parçasının tamamlan-
dığını pekâlâ görebiliyorduk. Vakit

Türkiye saati ile gece yarısının üçü
olduğunda, oturduğum pencere
kenarından gün ışıklarını görmek;
saat farkının artmaya başladığını
da bizlere gösteriyordu.

Neyse ki; rutin ikramlar, yarım uy-
kular arası izlediğimiz filmler, oku-
duğumuz dergiler hatta koridorda
ayaklarımızı açmak için ağır çekim
yürüyüşler sonrası zaman geçmiş ve
uçacağımızın iniş için alçalmaya başla-
dığı anonsu gelmişti.

Her ne kadar, bilgi ve görgü artır-
maya dönük bir iş gezisi olsa da bir
yönüyle de Japonya ile dostluk iliş-
kilerimizin devamına yönelik olan
seyahatin ilk ve önemli ayağını ta-
mamlıyor; böylece bizim için yeni
ve uzak ufuklara attığımız bu önemli
adımın macera dolu gizemini de de-
yim yerindeyse hissediyorduk. Seul
Havaalanına indiğimizde bizi bekle-
yen bir iyi, bir de kötü haber vardı.
Kötü haber, bölgede yağın yoğun
kar yüzünden Japonya'ya yapacağı-
mız yolculuk, aynı destinasyona tüm
uçuşlar gibi iptal edilmişti. İyi haber
ise havayolu şirketi bizleri başkent
Seul'da, uçuş elverişli olana kadar
güzel bir otelde konuk edecekti.
Üstelik önümüzde şehri gezmek
için yeterince zaman da duruyordu.
Hemen havalimanında, bir miktar
dövizi Güney Kore'nin para birimine
çevirmiştik Bu arada, İngilizce bil-
menin verdiği öz güvenle firmanın

müşteri hizmetleri ile konuşarak
konuk olacağımız otelin ad ve servis
bilgilerini alıp kaydımızı yaptırmayı
krize dönmeden başarmıştık. Elbet-
te, Türkiye'de bize ait cep telefon-
larımızı tarife değiştirerek burada
kullanabilmenin avantajını da kul-
lanmıştık.

Nedense, havalimanları bütün ül-
kelerin dünyaya açılan kapıları ol-
duğundan mıdır nedir, belli bir ko-
nokseverlik duygusunu veriyordu.
Seyahat eden insanların mutluluğu
gözlerinden okunuyordu. Bizler, bu
sırada kadın bir mihmandarın yar-
dımı ile otobüslerimize binip ote-
limize yerleşmiştik. Hemen akıllı
telefonumdan başkent Seul'un gez-
ilip görülecek yerlerini, adreslerini,
ulaşım imkânlarını indirdim. Kullandığım metro sistemleri bizim ülke-
mizde olan teknolojiyi andırıyordu.
İçinde bulunan reklam ekranından
sürekli olarak canlı dans figürleri-
ne yer verilirken; kısa aralıklarla da
Japonya'nın geçmişte işgal ettiği id-
diasıyla bazı ada grupları hakkında
uluslararası bir dille kınama içeren
bir propaganda yapılıyordu. Met-
rodan çıktığımda, akşamın ilk saat-
leri de başlamıştı. Bindiğim taksinin
şoförüne elimde bulunan adreslere
yakın merkezî bir yere beni götür-
mesini rica ettim. Telefonunu bana
uzatarak, bir operatör ile beni gö-
rüştürerek rotasını da böylece net-
leştirmiş oldu.

Güney Kore'nin dünyaya mal olmuş
markaları, yol kenarlarında, ade-
ta akşam karanlığını aydınlatan bir
yıldız gibi parlıyordu. Bir yönüyle
tanıdık harfler ve kelimeler görmek,
sizleri evinizde hissettirebilirdi. Tâbi,
başkaca dünya markaları da global
bir köyde mi yaşıyoruz, sorusu-
nu yine akıllara getirebilirdi. İzin
verirseniz, bu bölümleri çok uzat-
madan, söyleyebilirim ki; Seul çok
modern ve şık tasarımlı bir şehirdi.
Kışın onca soğuşuna rağmen sokak

pazarlarının kurulduğu lokal yaya yolları, mistik müziklerin ve egzotik yiyeceklerin sunulduğu bir şölen havasında geçiyordu. Global markaların bulunduğu geniş caddeleri ise küresel pazarların ulaşmadığı hiçbir yer yok inancını bizlere bir kez daha gösteriyordu.

Gecenin ilerleyen vaktinde otelimize dönmüştük. Sabahın erken saatinde uyanıp kahvaltıya indiğimizde, önündeki güzelim bahçeye büyük bir cam platformdan bakan kahvaltı salonunda, etrafımızda bulunan farklı milletten insanları görünce hepimizin bireysel olarak dünya vatandaşı olduğumuz gerçeğini bir kez daha anlamıştık. Otel için muhtemelen yetersiz olduğu düşünülen yatay kahvaltı alanı yüksek tavan avantajından yararlanılarak kısmen dikey mimari uygulanarak ihtiyaç duyulan alan sağlanmıştı. Gecikmeden çantalarımızı alıp otel servisi ile öğle saatlerinde kalkışı planlanan uçağımızın bulunduğu havalimanına ulaşmıştık. Daha sonra, diğer Japon havaalanlarında da gördüğümüz; havaalanı girişlerinde güvenlik uygulaması olmaksızın serbest bir şekilde havaalanına valizlerimizle girişimiz biraz garip gelmişti. Bu, belki de Ada ülkelerinin coğrafyalarından elde ettikleri bir güvenlik

avantajı idi. Suyla çevrili iseniz aslında bu, bir yönüyle size dikenli tel koruması sağlayan doğal bir sınır kalkanı sunuyordu. Uçağa, vakitlice binmiştik. Gecikmeden söyleyeyim ki, uçağa geçiş noktasında (boarding) ilk ve tek bir X-ray kontrolü ile güvenlik denetim işini çözmüşlerdi. Japon Hava Yolu firmasına ait uçakta, hayatımda ilk 'wasabi' ikramını da denemiştik. Bol baharatlı, pişmiş üzeri soslu tavuğun pirinç pilavı üzerinde servis edilmesiydi. Bu kez görece kısa süren Japonya seyahatimiz yaklaşık üç saat otuz dakika zaman almıştı.

Japonya'nın en kuzeyinde bulunan ve yüzölçümü en büyük şehri olan Sapura idi, ilk durağımız. Bir önceki gün hayatı durma noktasına getiren kar ve ona eşlik eden soğuğu, şehrin sokak ve çatıları ile iliklerimizde alabildiğine görüp hissedebiliyorduk. Allah'tan, bu Japonlar dakiklik konusunda çok titiz bir millettir. Bizleri havaalanında içten bir sıcaklık ile karşılayarak Jica Sapura misafirhanesine götürmüşlerdi. Daha çantalarımızı odalarımıza bırakmadan bizlerle bir ön toplantı yaparak oradaki programın içeriğini ve takvimini ifade ettiler. Bir de İngiltere'ye on yedi yıl önce gittiğimiz dil kursu oryantasyonunda

olduğu gibi ülkelerinde yasak ve suç olan hususlardan bahsettiler. Üzerinde özellikle durdukları cinsel saldırı suçu elbette; her ülke ve toplumda onur kırıcı olsa da bizler gibi saygın yöneticilerin bile bu tarz uyarılara maruz kalması ülkenin hukuk sisteminin güç ve etkisini muhtemelen vurgulamak için yapılıyordu. O gün, daha sonra sıklıkla da tekrar edilen ve bizim de gözlemlediğimiz 'no-touching country' özelliği Japon kültürünün belki de nüvesini oluşturuyordu. Toka yapmak, selamlama sarılması veya öpüşmek, omuza dokunmak, elini tutmak vs. bunların hiçbirinin yaşamlarında yeri yoktu.

Japonya için ilk izleniminiz nasıldı, diye sorarsanız; aslında yıllar boyu yaptığımız farklı seyahatler bize şunu öğretmişti: Her yer, yerkürenin bir parçası olduğundan aynı zamanda da akraba özellikleri vardı. Yani; coğrafya, iklim ve şehirciliğe göre farklılaşsa da genellikle benzer veya andıran özellikler taşıyordu. Her ne kadar, kar örtüsü, Sapura'yı bizlere gizlese de; dişlerimizi titreten soğuğu, ağaçları, sokakları ve binaların çatılarını kuşatan karı, bir kenara bırakırsak; şehir ve insan yapısı ile farklılaşıyordu.

Japon insanları hakkında edindiğim gözlem ve deneyimleri sonra anlatacağım ama şehir olarak Sapura, son yüz yılın ayrı bir Japon mucizesi olarak kabul ediliyordu. Belki de bir kar çölünün içinde modern şehirlerin kurulduğu, ileri teknoloji tarım yapılarak bugün milyonları aşan nüfusun yaşadığı yer olmuştu. Kar; kış mevsiminde, ülkesel ve ötesinde on binlerce turisti cezbeden festival etkinlikleri ile eğlence kaynağına dönüştürülmüştü. Buzdan sanat eseri heykelleri, merkezi geniş caddelerinde kurulan kayakla atlama pistlerinde düzenlenen müsabakaları, farklı dillerin konuşulduğu sporcu

kafilelerinin enerjisine hayat veriyordu. Festival, şehrin belki de kışa hazırlık anlamında en önemli işi idi. Kurulan komiteler vızır vızır arı gibi çalışıyor, bir önceki yıldan da edinilen tecrübeler ile konuk beklentilerini tam olarak karşılayabilmek için planlar ve görevlendirmeler yapıyordu. Ana Caddeler çok düzenli ve geniş iken tamamlayan sokakları, şehrin derinliklerinde kaybolmak isteyenlerin bir şerit gibi karşılıklı küçük dükkânların eşliğinde geleneksel Japon kültürü içinde tarihi bir yolculuk yapabileceği 'hub'lar yani yaşam çevresi idi.

Sapora yönetim organlarını ertesi gün ziyaret edip birifing alarak güne başladık. Kent yönetim sistemi, suçla mücadele, kalkınma adımlarının seyri, imparator Megi sonrası bu çabaların ivmelenecek günümüz Sapora şehrinin ortaya çıkışı hakkında bilgiler edinirken dikkat çeken husus kanaatimce; anlatıcı veya Japonların, değer yargılarını işin içine katarak 'iyi ya da kötü' subjektif bakış açısı veya değerlendirme yerine, atılan adımları tarihî seyrinde objektif yönüyle güçlü ve zayıf yönlerini, verilere dayalı açıklama çabaları olmuştur. Daha sonra, civarda bulunan bazı şehir ve belediyeleri ziyaretlerimiz oldu. Mesela, bir Belediye Başkanı, bizleri örnek bir

caddeye götürerek orayı nasıl bir eğlence ve ticaret alanına dönüştürdüğünü anlattı. Kısaca bahsetmek gerekirse; şehirde beş farklı yerde bulunan tatlı ve şeker ustalarını tek bir caddede biri diğerine yakın veya karşılıklı ayrı dükkânlarda birleştirmişti. Cadde, önünde yayaların gezinti veya dükkânlarında alışveriş yaptığı bir buluşma noktasına dönüşmüştü. Başka bir Belediye Başkanı, kırsalda üretilen taze sebze ve meyvelerin yol üzerinde satıldığı üstü kapalı önü geniş bir pazar yapılarak yoldan geçenlerin uğrak yeri olabilmiş tarımsal bir başarı elde edebilmişti. Hoş olan, diyelim ki, şeffaf paketlenmiş patateslerin üzerinde, kırsal üreticisi çiftçinin fotoğrafı ve iletişim bilgileri de konularak ciddi bir ürün güvenliği zinciri sağlanmıştı.

Gittiğimiz birçok yerde çok sayıda başarılı projeyi görünce bizde uyanan bir merak şu soruyu beraberinde getirmişti. Kırsaldan şehir merkezlerine özellikle de Tokyo'ya genç göçü söz konusu idi. Peki, azalan nüfusa rağmen küçük bütçeli belediyeler yerelde nasıl kaynak yaratabiliyorlardı? Bin iki bin nüfuslu bir küçük belediye yönetimi; nasıl olup da bir spor merkezi, bir yüzme havuzu veya göz alıcı bir kütüphane ya da yaşlı bakım evi yapabiliyor-

du? Bu sorulara verilen en önemli cevap, kanaatimce, oldukça dâhiyane bir fikirdi. Böylesine küçük bir kasabada doğmuş, sonra ilk okula hatta orta okula orada giderek bir süre de olsa kamu hizmetlerinden yararlanmış ama daha sonra yüksek öğrenim veya çalışmak için büyük şehirlere göç etmiş "hemşehirlere", özel bir düzenleme getirilerek o kişinin bulunduğu büyükşehirde ödediği verginin belli bir oranı "memleket vergisi" adı altında o küçük kasaba belediyesine ayrılarak ilave kaynak olarak ödenmesi esası getirilmişti. Düşünsenize, böyle bir durumda, göç kısmen de olsa bir sorunun ortadan çıkarak avantaja dönüştürülmüş, olamaz mıydı?

Japon insanın en takdir ettiğim özelliklerine gelince; bir işte sebat etmeleri ve güçlü saygı duyguları olmuştur. Herkes dışardan bakınca 'önemsiz bir iş yapan karınca gibi görünebilir; ama uzun uğraş neticesinde ortaya çıkan şey aslında bir mucize veya bir bütünü parçaları Japon mucizesi 'pekâlâ diyebilirsiniz. Mesela, Kobe ziyaretimizde bir kavşakta altı üstlü, çapraz ve asimetric hatta ahtapotun kolları gibi yol ağlarını gördüğümüzde; işin projelendirmesi için geçen sürenin belki de işin yapım süresinden daha çok vakit aldığını da öğrenmiş oluyorsunuz. Bazen bir döviz bürosunda, 100 dolar bile bozdurma işlemine, çalışanın gösterdiği itinanın aldığı zamanı görünce bizim gibi sıcakkanlı Akdeniz insanlarının sabırsız halini tahmin etmek zor olmamalı. Ama sizin şaşkın bakışlarınıza, personelin bir tebessümü, olası yola çıkan öfkenizi hemen hâl çaresine koyması bakımından ise an meselesi olabilir.

Japonlar, gördüğümüz kadarıyla 'dönüşümlü düşünce' yani bir şeyi tek düze ele almama konusunda da mahirler. Örneğin, bir tabiat parkı

düşünün; yeşilin tonları, ağaçların görkemi, içinde yürüyüş yolları, camdan saydam bir sanat galerisi. Şehrin insanlarının dinlendiği, biz turistlerin de ilgi ile gezdiği bu devasa alanın; geçmişte; şehrin atıklarının toplandığı, hatta çevre dostu yapılarak paketlenip toprağa gömüldüğü bir geri dönüşüm alanı olduğunu öğrenmek şaşkınlık verici. Kim derdi ki; üzerinde ruhumuzu dinlendirdiğimiz bu tabiat parkının altı artık işlevini tamamlamış çöp yığını. Uzatmadan ifade edelim ki, bu örnek; bize sadece çöplerin değil ama aynı zamanda hasar verilen doğanın da bir süre sonra dönüşümünün güzel bir modeli. Elbette tüm bunlar uzun bir planlama, etüt, proje ve sabır gerektiren on yıllar süren işler.

Japonların 'dönüşümlü zekâsına' bir diğer örnek olarak marka ürünler üreten gezdiğimiz bir çiftliği ele alabiliriz. Amerika'da mühendislik okumuş yeni nesil bir çiftçi, aslında bir kaç kuşak hayvancılık ile iştiğal eden bir ailenin mensubu. Çiftlikte, bir bölümünde büyükbaş hayvanlardan süt elde edilirken; diğer bir bölümünde ise taze süttten elde edilen çeşitli peynir ve dondurma üreten katma değerli ürünleri vitrin mağazasında halka sunuyor. Özellikle meyveli peynir ve dondurma ürünleri çok revaçta idi. Ben daha çok damak tadıma uygun olarak eski kaşar peynirini ve yaban mersinli dondurmasını çok sevmiştim. Gezinin kış mevsiminde olması, programın da, daha çok kuzeyde yer alması nedeniyle, yukarıda da kısmen bahsettiğim üzere, doğanın zor şartlarına rağmen Japon Mucizesi birçok örneği görme ve yerinde inceleme fırsatımız oldu.

Yazımın bu bölümünde ise gündelik yaşamdan ve yemek kültüründen bahsetmek istiyorum. Japon insanın uzun yaşadığı olgusu hepimizin ma-

lumudur. Pek öyle obez insana da gezimizde rastlamadık. Öğünlerinde tükettikleri miktarları görseniz avuç içi kadar porsiyonlar, gereksinimlerini karşılamaya yetiyor da artıyor bile. Ahşap kâseler her ne kadar ilk başta garip gelse de, bir süre sonra alışıyorsunuz. Pirinç pilavı ve balık ürünleri cazip. Bizim favorimiz ise çeşit çeşit 'suşi'leri olmuştu. Deniz mahsulü çoğunlukla çiğ balıkların kimi sos veya çeşniler ile damakta bıraktıkları keskin ve acımsı tadların bir süre sonra adeta müptelası olmuştuk. Gün içinde ara sıra, birbirimize akşam olsa da bir suşi yemeye gitsek, diyorduk. Gittiğimiz mekân oldukça gelenekseldi. Girişte önce bir bekleme salonu, hemen ardında ise büyük oval bir masanın önünde duran taburelere oturlan bölüm vardı. Önünüzde hareket eden bir set ve onun üzerinde yine önünüzden geçen yiyecekler dairesel bir hareketle dönüyordu. Beğendiğiniz bir tabağı veya sipariş ettiğiniz bir suşi tabağını alıp çöp stikler yardımıyla yemek bizler için epey bir marifetti. Eğer biraz mütebessim ve kendi kültüründen uzak biri olduğunuzu ikna edebilirsiniz, garson size bir çatal ve bıçak da verebiliyordu. Tâbi, tüm tabureler dolu ise girişte bulunan salonda yer açılmasını beklemek elzemdi. Her bir yiyeceğin kabının rengi ise önünüzde duran fiyat

menüsünde yer alan rakamlara karşılık geldiğinden hesabınızı da baştan biliyordunuz. İlk gittiğimde bir omlet aldığım da, meslektaşım ilker; Türkiye'den buraya yağda yumurtamı, yemeye geldin deyince ben de suşiye başlamıştım.

Hayatları, karşılıklı saygı ve dayanışma kültürü üzerine kurulmuş olan Japonların bu özelliği belki de tarihte ve günümüzde birçok afet yaşamaları, özellikle de İkinci Dünya Savaşı'nda uğradıkları nükleer atakların toplumsal düzeni alt üst etmesi nedeniyle olması, kuvvetle muhtemeldi. Japonya'da her şey size depremi hatırlatıyor dense yeridir. Deprem ve volkan müzeleri çok yaygın ve etkileyici. Tsunami zararları oldukça yıkıcı. Mesela, ziyaret ettiğimiz Kuşimato Belediyesi olası bir Tsunami zararından korunmak için aldığı tedbirleri anlatırken kendimizi bir afet simülasyonu içinde hissedebiliştik. Tsunami uyarısı üzerine kaç dakikada şehrin yüksek tepelerine çıkmanız gerektiğini saniye saniye hesaplamışlardı. Bizler, bir süre sonra-kendi adıma- yatağı-mıza yatmadan önce olası deprem anında acaba odada üzerimize düşme ihtimali bulunan bir tablo veya vazo var mı, diye önce çevre kontrolü yaparak, varsa kaldırıp güvenli

gördüğümüz bir yere koyarak ancak uyuyabiliyor idik.

Bu kadar yaşlanmış bir nüfusun tahliyesi de zor olmalı, diye içimden geçirmiştim. Yüz yaşın üzerinde 60 binden fazla insana sahipti, Japonlar. 126 milyon olan toplam nüfus, sürekli azalüyordu. Hatta artan Türkiye nüfusu ile azalan Japonya nüfusunun 2050 senesinde birbirine yaklaşacağı tahminini de ifade ediyorlardı. Evlenme oranları çok azalmış, ülkemizde de başlayan geç evlilik trendi Japonya'yı derinden etkilemişti. Göçmen kabulü politikaları üzerinde sıklıkla durarak tartışıyorlardı. Dünya ekonomisinin önemli bir lokomotifini olan ülkelerinin yabancı işgücü ihtiyacı artık kaçınılmaz görünüyordu.

Ziyaret ettiğimiz bir orta okullarında uzun bir aradan sonra küçük Japon çocukları gördüğümüzde mütemadiyen yaşlı nüfus görmeyenin ardından ilk şaşkınlığımızı atmamız, pek belli etmesek de, biraz zaman almıştı. Çocuklar bizi okulun giriş kapısına astıkları Türk Bayrağı'mız ile karşılamışlardı. Öğretmenleri mihmandarlık yaparken büyük salon buluşmamızda, "Üskü-

dar'a Giderken" şarkısını okuyarak bize sürpriz bile yaptılar. Kendimizi karşılıklı olarak İngilizce tanıtarak birbirimize küçük hediyeler verdik. Sınıflarında öğle yemeklerine konuk da olduk. Evet, her bir sınıf yemeğini kendi sınıfında yiyordu. Önce, koridorda her sınıfa yemek arabası kapıdan veriliyordu. Arabanın üstünde bir kaç yemek kazanı, yanında ise tabldot tabakları vardı. Her sınıfta bir de günün aşçısı görevlendiriliyordu. Çocuklar, yemeğe geçmeden önce sınıf sıralarını yemek düzeni alarak birleştirdikten sonra başlarında, sınıf öğretmeni eşliğinde, günün aşçısı yemek arabasının arkasına geçerek sıraya giren arkadaşlarına yemek servisi yapıyordu. Yemeğini alan ise sırasına giderek yemeğini masasına koyup diğer arkadaşlarını bekliyordu. Belki de hoş olan, kanaatimce, bu yaşta çocuklara daha küçük yaşta sorumluluk vermeleri idi. Bir işbölümü vardı. Yemek sonrası her öğrenci tabldotunu kaldırıp tekrar yerine bırakıyor, aşçı da yemek arabasını arkadaşlarının da yardımı ile sınıf dış kapısından görevliye teslim ediyordu. Gün biterken yine dolu dolu geçirdiğimiz bir programı

da ardımızda bırakıyorduk. Kurduğumuz dostlukları yaşatmak, çoğu kere de bir saygı nişanesi olarak birbirimize verdiğimiz kartvizit değişimi ile tekrar tekrar selamlaşarak vedalaşıyorduk.

Yazımın bu son bölümünde, sizlere Türk Japon dostluğunun tarihte öne çıkan bazı yönlerine değinerek ikili ilişkimizin bugünümüze de ışık tutan önemini ele alacağım. Japonların Türkiye olarak bizlerle dostane ilişkilerinin temeli Osmanlı Dönemine rastlıyordu. Uluslararası hukukta, bilindiği üzere; her biri egemen ve eşit devletleri birbirine bağlayan çıkarlarına iyi bir örnek olarak da, Japonya; Rusya Devleti'nin doğuda sınır komşusu olup aralarında birçok adayı ilgilendiren mülkiyet ihtilafları vardı. Japonlar, Rusya'nın enerjisini sadece kendi varlıklarına odaklaması yerine; Rusya'nın batısında bulunan ve o dönemde egemenlik sorunları da yaşadığı Osmanlı Devletine bir heyet göndererek çeşitli hediyeler takdim ederek Rus Devletini iki taraflı sıkıştırmak niyetinde idi. Osmanlı Yönetimi de müteakibi yet ilkesi gereği, aslında okyanus açıklarına pek de elverişli olmadığı bilinen Ertuğrul Fırkateynini Japonya'ya iyi niyet çerçevesinde göndermişti. İşte, bizim ziyaretimizin belki de en önemli yönü; orada şehit verdiğimiz 584 denizcimizin aziz hatıralarını yaşatarak millet bilincimizi bir kez daha pekiştirmektir. Osmanlı Donanma gemisi Ertuğrul aylar süren bir yolculukla Japonya'ya nihayet ulaşmıştı. Resmi ziyaret üç ay kadar dolu dolu sürmüştü. Gemi uğradığı yerlerde geleneksel Türk müziği konserleri de vererek sıcak Japon misafirperverliği ile karşılanıyordu. Sonbahar yaklaşmış bir taraftan geminin erzakları azalmış; diğer taraftan ise gemi neferleri arasında kolera salgını baş göstermişti. Anadolu coğrafyasına bu

mevsimde gerçekleşecek uzun bir okyanus yolculuğu, Ertuğrul Geminin de açık denizlere pek elverişli olmadığı düşünülürse oldukça riskli olabileceği nedeniyle Japon yetkilileri, dönüş seyahatinin ertelenmesini talep etmişti. Gemi Komutanı kararlıydı, durum ayrıca itibar meselesiydi. Her ne kadar bazı mürettebat bu iklim ve gemi koşullarında dönüş yolculuğuna çıkmaya karşı görüş belirtmişler ise de; azalan gemi kaynakları da göz önüne alınarak, kaptan tarafından yolculuğa çıkma emri kesin olarak verilmişti.

Ertesi gün tüm mürettebat karara uyarak gemide yerlerini almış ve yola koyulmuşlardı. Ne yazık ki tarihimizin en yaşlı sayfalarına geçen hadise sonunda, fırtına yüzünden gemimiz Funakura Kayalıklarına çarpma sonucu batarak 584 denizcimiz boğularak şehit olmuşlardı. (Allah rahmet eylesin) İşte böylesine bir atmosferde geldiğimiz Kuşimoto Şehri; bizler için geminin enkazının ve şehitlerimizin kıyıya vurduğu tarihî bir durak olmuştu. Yerleştiğimiz otel söz konusu kıyı şeridinde kurulmuştu. Daha girişinden başlayan levha ve resimler Ertuğrul Fırkateyni'nin hüznü hikâyesini anlatan bir müze otel gibiydi. Avlusunda metalden yapılmış Ertuğrul Gemisi bizler için bir zafer anıtı kadar vakur bir selamlama idi. Atalarımız ayak basmış, onurlu bir görevi ifa etmişlerdi. Konakladığım oda üst katlarda ve doğruca kıyıya bakıyordu. Gün boyu, müzede yer alan tarihî mirasımızı gezmiş, yüz yıl önce yaşanan trajik deniz kazasının izini sürmüştük. Tarihin soylu sayfasında görev icra eden denizcilerimizin isimleri ve memleketleri bir levha üzerine kabartma harflerle yazılmıştı. Anadolu coğrafyası ne kadar mümbitti ki şehitler yurdumuzun dört bir yanından gelmişti. Akşam yemeğinden sonra odama çekilip kanepeye oturmuştum. Önümde, perdesini

odaya ilk girdiğimde açtığım pencereden, kıyısından ufka kadar bir çarşafı andıran deniz görünüyordu.

Kıyı boyunca, kısmen de iç denizlere doğru uzanan kayalıklar adeta ruhumu dövüyordu.

Acaba, Ertuğrul da bu kayalıklara çarpmış olabilir miydi? Çok daha uzak okyanusta veya bu kıyılara ulaşan kurtarma gönüllüleri yağmurun ve fırtınanın altında çaresizliklerine isyan etmiş olabilirler miydi? Her şeyin iyi başlayıp giderken ani bir fırtınanın her şeyi alt üst etmesi, denizcilerimizin su alan gemiyi tamir etmek için gösterdiği çaba; hele ki, geminin nihayetinde ana direğinin kırılması üzerine son umutların da artık tükenmesi karşısında duyulan son hisleri bu pencereden anlayabilmek mümkün müydü? Ceylanpınar Kaymakamı iken sınır olayları patlak verdiğinde bir grup askeri ateşe bizi ziyaret ettiğinde içlerinde yer alan bir Japon yüzbaşının gözlerine her baktığımda hissettiğim yakınlık duyguları karşısında; acaba yüzbaşının büyük dedeleri de bu tarihî kurtarma serüveninin bir parçası olmuşlar mıydı? Bu yazıyı daha süslü olsun diye

değil ama gerçekten o gece neredeyse sabaha kadar oturduğum kanepeden baktığım pencereden, ne kadar büyük bir milletin evladı olduğumu bir kez, belki de bu kadar etkili ilk kez anlamıştım.

Öyle uzak bir coğrafyada bulunuyorduk ki, Türkiye'ye oradan yola çıkan bir gemi, yolundan bir santim sapsa Türkiye yerine Güney Afrika'da kendini bulacak kadar uzak bir mesafeydi. Dünyanın uzak ucuna bir yolculuğu biz "Çılgın Türkler"den başka kim yapabiliirdi? Japonya'da, aziz şehitlerimiz hatırasına, deniz fenerinin de bulunduğu yerde, müze ve şehitlik abidesinin karşısında şahlanan at üstünde bir eliyle atın yularını tutarken; diğer eliyle Türkiye'yi işaret eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk Anıtı; aslında, yüz yirmi yıl önce canlarını veren askerlerimizin ellerinde taşıdığı bayrağı yere düşürmeyerek tarihin sürekliliğini 19. yüzyıldan 21. yüzyıla taşımanın haklı gururunu, tüm hüznümüze rağmen bizlere orada bir kez daha yaşatmıyor muydu? Elbette yaşıyordu. Nur içinde yatsınlar.